

Prawa osób doświadczających bezdomności oraz prawo do mieszkania w Polsce

Zakład Praw Człowieka
Wydziału Prawa i Administracji UW

Podjęcie oparte o prawa człowieka w pracy z osobami bezdomnymi ze wsparciem EFS

Warszawa, dn. 8 maja 2018 r.

dr Adam PŁOSZKA

dobrze jest mieć plan:

1. Bezdomność jako problem praw człowieka
2. Charakterystyka podejścia do bezdomności opartego o prawa człowieka
3. Prawo do mieszkania w Polsce

Naruszenia praw człowieka związane z doświadczeniem bezdomności

- śmierć z wychłodzenia (**co roku ponad 100 osób**)
- brutalność straży miejskiej i policji
- nadużywanie tymczasowego aresztu
- brak rzeczywistego dostępu do sądu
- brak dostępności miejskich pryszniców i szaletów
- praktyka odmowy przeprowadzenia wywiadu środowiskowego z uwagi na brak adresu – brak świadczeń
-

Charakterystyka podejścia opartego o prawa człowieka

(ang. *human rights based approach to....*)

1. sposób określenia natury obowiązków wynikających z praw człowieka wraz z towarzyszącym mu mechanizmami egzekwowania odpowiedzialności
2. wymóg progresywnego realizowania praw człowieka
3. wymóg zgodność z określonymi fundamentalnymi zasadami praw człowieka. Chodzi tu w szczególności o następujące zasady: partycypacji, niedyskryminacji, niepodzielności praw człowieka oraz nieregresywności praw człowieka.

Podójście do bezdomnošci oparte o prawa
człowieka to nie panaceum!

jego stosowanie pozwala jednak wzmocnić
działania na rzecz wychodzenia z bezdomnošci

**Przykład: Karta Praw Osób došwiadczejacych
bezdomnošci**

Czy polskie prawo gwarantuje prawo do
mieszkania?

Zakład Praw Człowieka

Wydziału Prawa i Administracji UW

Prawa Człowieka

Art. 75 ust. 1 Konstytucji RP

Władze publiczne prowadzą politykę sprzyjającą zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych obywateli, w szczególności przeciwdziałają bezdomności, wspierają rozwój budownictwa socjalnego oraz popierają działania obywateli zmierzające do uzyskania własnego mieszkania.

Zdanie odrębne sędzi

B. Lewaszkiewicz – Petrykowskiej do wyroku w sprawie o sygn. P 11/98

„Konstytucja gwarantuje bowiem poszanowanie szeregu praw osobistych człowieka, których urzeczywistnienie jest możliwe tylko pod warunkiem zapewnienia prawa do mieszkania. Jest ono konieczne dla realizacji takich konstytucyjnie chronionych wolności i praw, jak życie prywatne i rodzinne (art. 47), zdrowie (art. 68), możliwość kształcenia (art. 70), ochrona dobra rodziny (art. 71). Uzasadnia to pogląd, iż także na tle **polskiej ustawy zasadniczej w pełni aktualna pozostaje teza o istnieniu prawa do mieszkania, które w hierarchii praw podmiotowych ma charakter fundamentalny**”.

Istota prawa określonego w art. 75 Konstytucji

Brak wypowiedzi Trybunału Konstytucyjnego w tym zakresie
– konieczność sięgnięcia do art. 11 Międzynarodowego
Paktu Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych (z
uwagi na art. 9 Konstytucji RP)

Komitet Praw Gospodarczych Społecznych i Kulturalnych
ONZ w Komentarzu Ogólnym nr 4 zatytułowanym Prawo
do mieszkania o odpowiednim standardzie dookreślił cechy
minimalnego poziomu zapewnienia potrzeb
mieszkaniowych przez: **dostarczenie schronienia,
gwarantującego każdemu poszanowanie godności i
bezpieczeństwo.**

Art. 75 Konstytucji jako dyrektywa interpretacyjna

W sformułowaniu art. 75 można doszukać się swego rodzaju dyrektywy interpretacyjnej dla każdego przedstawiciela władzy publicznej, dążenia do zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych, którą można określić skrótowo: *in dubio pro domus*.

Art. 30 Konstytucji

Przyrodzona i niezbywalna godność człowieka stanowi źródło wolności i praw człowieka i obywatela. Jest ona nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych.

Wyrok TK z dnia 4 kwietnia 2001 r. (K 11/00)

„przesłanką poszanowania (...) godności człowieka jest między innymi istnienie pewnego minimum materialnego, zapewniającego jednostce możliwość samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie oraz stworzenie każdemu człowiekowi **szans na pełny rozwój osobowości w otaczającym go środowisku kulturowym i cywilizacyjnym**”.

- Utrwalenie standardu w wyroku TK z dnia 28 października 2015 r., sygn. K 21/14

Podsumowując, polskie prawo nie gwarantuje jednostce roszczenia w stosunku do władz publicznych o przyznanie mieszkania. Z art. 75 i 30 Konstytucji RP można jednak wywieść obowiązek władz publicznych zapewnienia jednostce schronienia, między innymi poprzez zapewnienie miejsca w schronisku dla bezdomnych czy w domu pomocy społecznej. Obowiązek ten z kolei jest skorelowany z prawem jednostki do domagania się jego realizacji na drodze sądowej

Dziękuję za uwagę!

Adam Ploszka

a.ploszka@wpia.uw.edu.pl

Zakład Praw Człowieka

Wydziału Prawa i Administracji UW

Prawa Człowieka